

VIII Doroczne Spotkanie Klubów Czystego Biznesu
Tarnów, 17 listopada 2006
Spotkanie organizowane pod patronatem
Ministerstwa Gospodarki i Pracy oraz Ministerstwa
Środowiska w ramach projektu "Menadżer Środowiska"
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej
LIFE04 ENV/PL/000673.

FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA PROGRAM CZYSTY BIZNES

PROBLEMY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM W MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTWACH

Streszczenie Badań Ankietowych

Wstęp

Raport poniższy prezentuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska w ramach projektu „Czysty Biznes”. Badania przeprowadzono we wrześniu/październiku 2006 na próbie 69 małych i średnich przedsiębiorstw.

Badania zrealizowano techniką wywiadu kwestionariuszowego prowadzonego przez ankieterów w siedzibach firm.

Cele badań

Podobnie jak w poprzednich edycjach badania, zasadniczym celem przeprowadzonego sondażu, było udzielenie odpowiedzi na pytanie czy i w jakim stopniu przedstawiciele małych i średnich przedsiębiorstw zainteresowani są wprowadzaniem w swoich firmach działań proekologicznych. W szczególności badania miały przynieść odpowiedź w następujących kwestiach szczegółowych:

- jaka jest świadomość ekologiczna kadry kierowniczej MŚP? Z jakich zagrożeń środowiskowych zdają sobie sprawę kierownicy przedsiębiorstw, czy uświadamiają sobie zagrożenia stwarzane przez ich własne firmy.
- czy wśród kadry kierowniczej MŚP obecna jest świadomość możliwości połączenia działań proekologicznych z interesem finansowym ich przedsiębiorstw?
- jaki jest obecny poziom zarządzania środowiskiem w MŚP? Czy działania prośrodowiskowe są oparte o sformalizowane schematy zarządzania?
- czy i jakiego rodzaju działania prośrodowiskowe są podejmowane przez MŚP?
- czy i jakiego rodzaju działania prośrodowiskowe są planowane w najbliższym czasie przez MŚP?
- jakie czynniki wywierają wpływ motywujący na decyzje MŚP o wdrażaniu działań proekologicznych?
- jakie są główne przeszkody w podejmowaniu działań proekologicznych przez MŚP?

- jakiego rodzaju pomocy potrzebują MŚP w zakresie zarządzania środowiskiem?
- jakie są konsekwencje przystąpienia Polski do UE dla przedsiębiorstw w badanym sektorze?
- jak przedsiębiorcy postrzegają problematykę misji oraz funkcjonowania Fundacji Partnerstwo dla środowiska oraz Programu Czysty Biznes?

Charakterystyka podmiotów gospodarczych objętych badaniem Wielkość firmy

Tabela 1 – Firmy wg wielkości zatrudnienia

P 36	2006	
	Liczba	%
Jednoosobowe	5	7,4
Mikro (2-9 osób)	13	19,1
Małe (10-49 osób)	21	30,9
Średnie (50-249 osób)	21	30,9
Duże (250 i więcej osób)	8	11,8
Razem	68	100%

Okolo 58% przedsiębiorstw objętych badaniem to firmy małe do 50 osób zatrudnienia, 31% to firmy średnie zatrudniające 50 do 249 osób oraz 12% firmy duże zatrudniające 250 i więcej osób.

Obroty

Poniżej tabela ukazuje obroty osiągnięte przez firmy objęte sondażem w roku finansowym 2005.

Tabela 2 – Obroty

P 36	2006	
	Liczba	%
0 - 500 000	10	14,5%
500 001 – 1 000 000	6	8,7%
1 000 001 – 2 000 000	9	13,1%
2 000 000 – 4 000 000	3	4,3%
4 000 001 – 7 000 000	6	8,7%
7 000 001 – 14 000 000	10	14,5%
14 000 001 – 20 000 000	5	7,2%
20 000 001 – 27 860 000	2	2,9%
27 860 001 – 50 000 000	3	4,3%
50 000 001 – 100 000 000	6	8,7%
100 000 001 +	2	2,9%
Brak danych	7	10,1%
Razem	69	100%

Zasięg działania

Spotkanie organizowane pod patronatem Ministerstwa Gospodarki i Pracy oraz Ministerstwa Środowiska w ramach projektu "Menadżer środowiska" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej LIFE04 ENV/PL/000673.

Tabela 3 – Zasięg działania firmy

P 35	2006	
	Liczba	%
Gmina	5	7%
Powiat	11	16%
Województwo	10	29%
Polska	20	16%
Europa	11	17%
Świat	12	3%
Razem	69	100%

Około 80% firm objętych badaniem to podmioty działające wyłącznie na rynku krajowym, około 20% deklaruje zasięg działania europejski lub światowy.

Świadomość ekologiczna przedstawicieli przedsiębiorstw

Świadomość zagrożeń i ocena wpływu firmy na środowisko

- Za najbardziej degradujące środowisko respondenci uznali: duży ruch uliczny/drogowy (3,62) co stanowi wzrost w stosunku do roku ubiegłego, zaśmiecanie – dzikie wysypiska (3,18) – minimalny wzrost w stosunku do roku poprzedniego. Kolejne, co do ważności kwestie to: zanieczyszczenie powietrza przez emisje z zakładów przemysłowych (2,90) – co stanowi niewielki wzrost w stosunku do roku ubiegłego oraz zanieczyszczenie powietrza przez dymy z pieców i kotłowni (2,38) – na skali od 0 do 5.
- Hierarchia czynników zagrażających środowisku jest trwała i nie ulega istotnym zmianom w kolejnych latach objętych badaniem. Przedstawiciele przedsiębiorstw objętych obecną edycją badania, upatrują największe zagrożenie w tych samych czterech czynnikach. Jednakże w tegorocznej edycji badania zwraca uwagę, utrzymania się na pierwszej pozycję zagrożeń wynikających z dużego ruchu ulicznego / drogowego, co może stanowić odbicie w świadomości respondentów faktycznie narastającej liczby samochodów.
- Podobnie jak w roku ubiegłym ok. 77% przedstawicieli badanych firm uważa, że ich przedsiębiorstwa w ogóle nie wywierają negatywnego wpływu na środowisko lub wywierają wpływ nieznaczny. Zwraca przy tym uwagę fakt, iż w tegorocznej edycji badania, odsetek przedsiębiorstw nie wywierających żadnego wpływu na środowisko spadł z 11% w roku ubiegłym do 7% w roku bieżącym. Wpływ swoich przedsiębiorstw na środowisko jako „duży i bardzo duży” ocenia 14% przedstawicieli firm objętych badaniem, podobnie jak w roku ubiegłym.
- Powstawanie odpadów wymagających składowania (57%) oraz znaczne zużycie energii (39%) jest najczęściej wskazywanym zagrożeniem dla środowiska, jakie dostrzegają respondenci. Także w latach ubiegłych najczęściej wskazywano na te dwa czynniki. Jednakże w tegorocznej edycji badania na składowania odpadów zwraca uwagę znacząco więcej respondentów, niż przed rokiem

Świadomość działań korzystnych zarówno dla środowiska jak i dla firmy

- Około 75% przedstawicieli przedsiębiorstw, dostrzega możliwość podjęcia działań korzystnych zarówno dla środowiska jak i ich firmy. Odsetek ten wzrósł w stosunku do roku ubiegłego. Nieznacznie powiększył się też odsetek firm nie dostrzegających możliwości wprowadzenia działań proekologicznych (10%).
- Podobnie jak w roku ubiegłym zakup nowych lub modernizacja posiadanych urządzeń i technologii, stanowią najczęściej wskazywane przez respondentów rozwiązanie proekologiczne (ok. 55%). W stosunku do zeszłego roku, liczba wskazań dla tego rozwiązania zmniejszyła się o 7 punktów procentowych, przy jednoczesnym wzroście wskazań dla innych działań proekologicznych.

Działania proekologiczne a funkcjonowanie firmy

Zarządzanie środowiskiem w firmach

- Certyfikat ISO 14001 posiada około 9% przedsiębiorstw objętych badaniem. Odsetek firm nie posiadających certyfikatu ISO 14001 i nie zamierzających go wprowadzić wynosi ok. 46%.
- Ok. 99% przedsiębiorstw objętych badaniem nie planuje uzyskania certyfikatu EMAS.
- Wydatki na ochronę środowiska lokują się najczęściej w przedziałach od 1 do 3% kosztów (ok. 55%) oraz poniżej 1% kosztów (ok. 25%). (Nie odpowiedziało 14%)
- Prowadzenie stałego monitoringu wydatków na energię, wodę i usuwanie odpadów deklaruje około 86% przedstawicieli przedsiębiorstw. Jest to odsetek wyższy niż w roku ubiegłym o ok. 20 punktów procentowych i jest spowodowany wyższym odsetkiem większych przedsiębiorstw w próbie.
- Około 65% firm deklaruje posiadanie dokumentu precyzującego działania firmy wobec środowiska. Oznacza to wzrost o ok. 30 punktów procentowych w stosunku do ubiegłorocznej edycji badania. Fakt ten wymaga szczególnego podkreślenia, gdyż wzrost odnotowano mimo 25% udziału w próbie mikro przedsiębiorstw, sporządzających rzadziej niż większe firmy, tego rodzaju dokumenty.

Presja na rzecz wprowadzenia działań proekologicznych

- Około 79% respondentów mniej lub bardziej pozytywnie ocenia stosunki zarówno z Inspektorami Ochrony Środowiska jak i Inspektorami BHP, co stanowi nieznaczny spadek w stosunku do roku ubiegłego.
- Sugestie i naciski na wprowadzenie zmian ekologicznych deklaruje ok. 61% respondentów, o około 20 punktów procentowych więcej niż w roku ubiegłym
- Główne źródła nacisków, jakim podlegali respondenci to: organizacje ekologiczne – 54%, Inspektorzy Ochrony Środowiska – 36%, BHP – 25% oraz Pracownicy firmy, Mieszkańcy okolicy i Klienci/partnerzy handlowi – około 18% każdy.
- Najczęściej respondenci wskazywali na brak wpływu zaostreżenia przepisów ochrony środowiska na działalność firmy (ok. 35%). Około 18% przedstawicieli przedsiębiorstw spodziewa się negatywnego wpływu, ewentualnego zaostreżenia przepisów odnośnie ochrony środowiska, na działalność ich firm. Oba wyniki stanowią spadek w stosunku do badania ubiegłorocznego.

Działania proekologiczne podjęte przez firmy

Rodzaje podjętych działań proekologicznych

- Wśród MSP objętych badaniem 84% deklaruje podjęcie jakichś działań proekologicznych w ostatnich 3 lat.
- Przedsiębiorstwa objęte badaniem podejmowały działania proekologiczne najczęściej w dziedzinach: ograniczenia ilości odpadów wymagających składowania (ok. 46%), poprawy estetyki otoczenia (ok. 33%), oraz zmniejszenie zużycia energii (ok. 48%). Tego samego typu działania były najczęściej podejmowane w roku ubiegłym.

Motywacje i ocena skutków podjętych działań proekologicznych

- Główne motywacje podjęcia działań proekologicznych to: chęć obniżenia kosztów (3,9), poprawa wizerunku firmy (3,8) oraz możliwość poprawienia pozycji rynkowej (3,8) - na skali od 0 do 5. Hierarchia ta jest identyczna jak w badaniu sprzed roku, widoczny jest jednak znaczny wzrost średniej ocen.. Ocena konsekwencji finansowych i pozafinansowych podjętych działań proekologicznych
- Za mniej lub bardziej korzystne podjęte działania proekologiczne uznało ok.81% przedstawicieli MŚP, których firmy podjęły takie działania.
- W zdecydowanej liczbie przypadków, wprowadzone działania proekologiczne przyniosły firmie zyski finansowe lub pozafinansowe.

Planowane działania proekologiczne

- Odsetek przedsiębiorstw planujących wdrożenie jakichś działań proekologicznych wynosi ok. 67%, co jest wynikiem analogicznym jak w zeszłym roku.
- Hierarchia planowanych działań proekologicznych pozostaje nie zmieniona w stosunku do lat ubiegłych i obejmuje: poprawę estetyki otoczenia (ok.49%), zmniejszenie zużycia energii (35%) oraz ograniczenie ilości odpadów wymagających składowania (ok.48%).

Powody nie planowania działań proekologicznych

- Struktura motywacji nie podejmowania działań proekologicznych pozostaje niezmienną, respondenci najczęściej wskazują na brak środków finansowych na inwestycje prośrodowiskowe (ok. 9%) oraz brak niekorzystnego oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko (ok.20%).

Potrzeby firm w zakresie informacji i doradztwa

- Około 73% firm objętych badaniem wykorzystywało kwestie związane z ochroną środowiska we własnych działaniach marketingowych i promocyjnych. Odsetek ten jest o ok. 15 punktów procentowych wyższy niż przed rokiem.
- Odsetek firm korzystających z pomocy specjalistów w dziedzinie ochrony środowiska znacznie wzrosło od roku ubiegłego i wynosi ok. 94%.
- Najczęściej wskazywane preferowane formy doradztwa ekologicznego to: osobista wizyta doradcy w firmie (ok. 74%), seminarium lub konferencja w tej samej miejscowości (ok. 58%) oraz kontakt z organizacjami przedsiębiorców (ok.

40%). Preferencje przedstawicieli MŚP w tej dziedzinie nie uległy istotnym zmianom w stosunku do roku ubiegłego.

Fundusze pomocowe

Opinie o funduszach pomocowych

- Odsetek przedsiębiorstw korzystających z jakichś programów pomocowych wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o ok. 6 punktów procentowych i wynosi ok. 25%.
- W opinii ok. 70% przedstawicieli MŚP, dzięki przystąpieniu Polski do UE, ilość środków pomocowych ulegnie zwiększeniu. Zmniejszenia spodziewa się ok. 3%, natomiast 13% nie ma zdania w tej sprawie. Wartości te nie różnią się znacznie od opinii wyrażonych w roku ubiegłym.
- Daje się zauważyć spadek zainteresowania korzystaniem z funduszy strukturalnych - ok. 62%, wobec ok. 64% w roku ubiegłym, i 74% w 2004.
- Relatywnie najwyżej przedstawiciele MŚP oceniają umiejętności swoich firm w zakresie formułowania przedmiotu dofinansowania (3,4), wiedzy na temat funduszy strukturalnych (3,6) oraz umiejętności przygotowania wniosku (3,4) – na skali od 0 do 5.
- Około 14% MŚP planujących dofinansowanie jakiegoś projektu finansowego ze środków strukturalnych ma już pełną dokumentację. Odsetek ten stanowi spadek o 7 punktów procentowych, w stosunku do poziomu z roku ubiegłego.